

Марказ директорининг
2021 йил 8 ноябрдаги
93-ум-сон буйруғига
ИЛОВА

**Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги хузуридаги
Х. Сулаймонова номидаги Республика суд экспертизаси марказининг
коррупцияга қарши курашиш
СИЁСАТИ**

1-боб. Умумий қоидалар

1. Х. Сулаймонова номидаги Республика суд экспертизаси марказининг (бундан буён матнда Марказ деб юритилади) коррупцияга қарши курашиш сиёсати (бундан буён матнда Сиёсат деб юритилади) ходимлар орасида коррупцияга қарши курашиш маданияти даражасини ошириш мақсадида Марказ ва унинг вилоят бўлимлари ходимларининг юқори ахлоқий меъёрларга содиклигини, шунингдек, уларнинг фаолиятида коррупциявий ҳуқуқбузарликларга муросасизлик ва уларни содир этишга йул қўймасликни акс эттиради.

2. Сиёсат Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигининг коррупцияга қарши курашиш сиёсати ва Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ ишлаб чиқилган.

3. Марказ ва унинг вилоят бўлимларида коррупцияга қарши курашишнинг асосий мақсадлари қўйидагилар хисобланади:

Марказ ва унинг вилоят бўлимларида коррупцияни тубдан йўқотишга эришиш;

аҳолининг ҳуқуқий онги ва ҳуқуқий маданиятини ошириш, жамиятда коррупцияга нисбатан тоқатсиз муносабатни шакллантириш;

Марказ ва унинг вилоят бўлимлари фаолиятининг барча соҳаларида коррупцияни олдини олиш буйича чора-тадбирларни амалга ошириш;

коррупциявий ҳуқуқбузарликларни ўз вақтида аниқлаш, уларга барҳам бериш, уларнинг оқибатлари, уларга олиб келувчи сабаблар ва шартшароитларни бартараф этиш, коррупциявий ҳуқуқбузарликларни содир этганлик учун жавобгарликнинг мукаррарлиги тамойилини таъминлаш.

4. Сиёсат Марказнинг ички ҳужжати сифатида юқорида кўрсатилган асосий мақсадларга эришиш учун Марказ ва унинг вилоят бўлимлари фаолиятида коррупция билан боғлиқ ҳуқуқбузарликларни профилактика қилиш ва уларга барҳам беришга қаратилган асосий талаблар ва тамойилларни белгилаб берувчи асос ҳисобланади.

5. Мазкур Сиёсатнинг талаблари эгаллаб турган лавозими ва бажарадиган вазифа ва функцияларидан қати назар Марказ билан меҳнат муносабатларида бўлган барча ходимларга, шу жумладан, Марказнинг вилоят бўлимлари ходимларига ҳам тадбиқ этилади.

6. Марказ ва унинг вилоят бўлимларига ишга қабул қилинаётган ҳар қандай шахс ушбу Сиёсат билан имзо қўйган ҳолда танишишга ва унинг қоидаларига риоя қилишга мажбур.

7. Ушбу Сиёсат мақсадларида қуйидаги асосий тушунчалар ва атамалар қўлланилади:

иш жараёнидаги меҳмондўстлик белгилари – Марказ ва унинг вилоят бўлимлари ходимлари манфаатларида фаолият давомида ҳамкорлик ўрнатиш ва (ёки) қўллаб-қувватлашга алоқадор харажатлар, шу жумладан, ишбилармонлик билан боғлиқ кечки овқат, транспорт ва яшаш харажатларини қоплаш билан боғлиқ харажатлар ва ҳ.к.;

коррупцияга қарши қурашиш талаблари бузилганлиги тўғрисида вижданан хабар бериш – Марказ ва унинг вилоят бўлимлари ходими томонидан коррупциявий ҳукуқбузарлик содир этилганлиги (содир этишга сунқасд қилинганлиги) тўғрисида русхат этилган алоқа каналлари орқали асослилигига ишонч ҳосил қилган ҳолда йўллаган мурожаат;

контрагент (шартномавий шерик) – Марказ билан шартномавий муносабатларга (меҳнат муносабатлари бундан мустасно) киришган ҳар қандай юридик ёки жисмоний шахс;

коррупция – шахснинг ўз мансаб ёки хизмат мавқеидан шахсий манфаатларини ёхуд ўзга шахсларнинг манфаатларини кўзлаб моддий ёки номоддий наф олиш мақсадида қонунга хилоф равища фойдаланиши, худди шунингдек бундай нафни қонунга хилоф равища тақдим этиш;

коррупциявий ҳаракатлар – ходим томонидан пора берувчининг манфаатларини кўзлаб ҳаракат ёки ҳаракатсизлиги учун бевосита ёки билвосита, шахсан ёки учинчи шахслар орқали порани яъни пул, қимматбаҳо қофозлар, бошқа мол-мулкни, мулкий тусдаги хизматларни, бошқа мулкий ҳукуқларни олиш, талаб қилиш, таклиф қилиш, ваъда қилиш ва бериш, шунингдек, пора бериш ва (ёки) олишда воситачилик қилиш, расмиятчиликларни соддалаштириш учун тўловларни олиш, ходим томонидан пора олиш ёки ҳукуққа хилоф бошқа мақсадларда ўз хизмат мавқеидан ноқонуний фойдаланиш;

коррупцияга оид ҳукуқбузарлик – коррупция белгиларига эга бўлган, содир этилганлиги учун қонун ҳужжатларида жавобгарлик назарда тутилган қилмиш;

коррупцияга қарши курашиш тизими – қўлланиладиган амалдаги қонунчилик ва ички хужжатларни коррупциявий жиҳатдан бузилишини бартараф этиш, Марказ ва унинг вилоят бўлимлари ходимлари томонидан юқори даражада касбий ва ахлоқий фаолият олиб боришларини таъминлаш бўйича чора-тадбирлар мажмуи;

коррупциявий хавф-хатар – Марказ ва унинг вилоят бўлимлари ходимлари ёки учинчи шахслар томонидан Марказ номидан ва (ёки) уларнинг манфаатларини кўзлаб коррупциявий хатти-ҳаракатларни содир этиш эҳтимоли ва хавфи;

манфаатлар тўқнашуви – Марказ ва унинг вилоят бўлимлари ходимининг шахсий (бевосита ёки билвосита) манфаатдорлиги унинг хизмат мажбуриятларини лозим даражада бажаришига таъсир кўрсатаётган ёхуд таъсир кўрсатиши мумкин бўлган ҳамда ходимнинг шахсий манфаатдорлиги билан Марказ манфаатлари ўртасида қарама-қаршилик юзага келаётган ёки юзага келиши мумкин бўлган вазият;

расмиятчиликни соддалаштириш учун тўловлар – белгиланган тартиб-таомиллар бажарилишини таъминлаш ёки тезлаштириш, тегишли қонунчилик, нормалар ва қоидаларда назарда тутилмаган ҳаракатлар содир этиш учун ғайриқонуний равишда бериладиган пул маблағлари, мол-мулк, мулкий ҳукуқлар, хизматлар ва бошқа моддий ёки номоддий наф;

ходимнинг шахсий манфаатдорлиги – Марказ ва унинг вилоят бўлимлари ходими томонидан ўз хизмат вазифаларини бажариш чоғида унинг яқин қариндоши ёки ходимга алоқадор бўлган шахслар томонидан ходимнинг мансаб ёки хизмат мажбуриятларини лозим даражада бажаришига таъсир қилиши мумкин бўлган пул маблағлари, моддий ёки номоддий қимматликлар, бошқа мол-мулк, бойлик ва имтиёзлар кўринишида шахсий наф олиш имконияти (шахсий, ижтимоий, молиявий, сиёсий ва бошқа тижорат ёки нотижорат манфаатлари);

ходим – Марказ ва унинг вилоят бўлимлари билан меҳнат муносабатларига киришган шахс;

яқин қариндошлар – қариндош ёки қуда томондан қариндош бўлган шахслар, яъни ота-она, туғишган ва ўгай ака-ука ва опа-сингиллар, эр-хотин, фарзанд, шу жумладан фарзандликка олингандлар, бобо, буви, неваралар, шунингдек эр-хотиннинг ота-онаси, туғишган ва ўгай ака-ука ва опа-сингиллари.

2-боб. Коррупцияга қарши курашишнинг асосий тамойиллари

8. Марказ ўзининг коррупцияга қарши курашиш тизимини қуидаги тамойилларга асосланиб амалга оширади:

қонунийлик – Марказ коррупцияга қарши курашиш бўйича чора-тадбирлар Ўзбекистон Республикаси қонунчилиги талаблари, давлат органларида коррупцияга қарши курашиш бўйича жаҳонда тан олинган амалиётни ҳисобга олган ҳолда ҳамда Адлия вазирлиги ва Марказнинг белгиланган ички хужжатларига мувофиқ амалга оширилади;

коррупцияга тоқатсизлик – Марказ ўз фаолиятининг барча соҳаларида коррупциянинг ҳар қандай шакллари ва кўринишларига муросасиз муносабатда бўлади. Марказ ва унинг вилоят бўлимларининг ходимларига коррупциявий хавф-хатар келиб чиқиши мумкин бўлган фаолиятда бевосита ёки билвосита иштирок этиш тақиқланади;

очиқлик ва шаффоффлик – Марказ ва унинг вилоят бўлимларида коррупцияга қарши курашиш соҳасида қабул қилинган ва амалга оширилаётган чора-тадбирлар ҳақида Марказ ва унинг вилоят бўлимлари ходимлари ва контрагентларини, кенг жамоатчиликни хабардор қилиш;

коррупцияга қарши курашиш бўйича амалга оширилаётган чора-тадбирларнинг превентивлиги, тизимлилиги ва ўзаро боғлиқлиги – Марказ коррупциявий хатти-ҳаракатлар содир этилишига ва коррупциявий хавф-хатарларга кўмаклашувчи сабаб ва шарт-шароитларни бартараф этишга қаратилган превентив чора-тадбирларни амалга оширишга устувор аҳамият беради. Коррупцияга қарши курашиш бўйича амалга оширилаётган чора-тадбирлар ва тартиб-таомиллар аниқланган хавф-хатарлар даражасига мувофиқ келади ҳамда Марказнинг барча функциялари ва йўналишларига интеграция қилинган коррупцияга қарши курашиш тизимига бирлаштирилган;

коррупция билан боғлиқ хуқуқбузарликлар учун жавобгарликнинг муқаррарлиги – коррупция билан боғлиқ хуқуқбузарликларни содир этган Марказ ва унинг вилоят бўлимлари ходимлари ўзининг мақоми ва эгаллаб турган лавозимидан қатъий назар Марказнинг ички хужжатлари ва амалдаги қонунчиликка мувофиқ жавобгарликка тортиладилар;

техника тараққиётининг ютуқларидан фойдаланиш – Марказ ва унинг вилоят бўлимларида коррупцияга қарши курашиш тизимини яратища илм-фан тараққиётининг сўнгги ютуқларидан, шу жумладан, интеграциялаштирилган ахборот тизимларидан фойдаланишга интилади;

тўғридан-тўғри раҳбариятга мурожаат қилиш – Марказ ва унинг вилоят бўлимларининг ҳар бир ходими коррупциявий хуқуқбузарликлар содир этилганлигини тўғрисида ишончли ва асосли маълумотлар мавжуд бўлгандан чораларни кўриш учун тўсқинликсиз Марказ раҳбари ва адлия вазирлигига мурожаат қилиши мумкин;

коррупцияга қарши курашиш тизимини доимий равища таомиллаштириш – коррупцияга қарши курашиш тизимини мониторинг ва назорат қилиш ҳамда коррупциявий хавф-хатарларни амалга ошириш натижаларига кўра Марказ ва унинг вилоят бўлимлари коррупцияга қарши курашиш тизимининг самарадорлигини тўхтовсиз равища ошириш чораларини кўрадилар.

3-боб. Коррупцияга қарши курашиш тизимнинг элементлари

9. Коррупцияга “мутлақо тоқатсизлик” тамойилига таянган ҳолда Марказ ва унинг вилоят бўлимларининг барча ходимларига коррупция билан боғлиқ ҳар қандай хатти-харакатларда иштирок этиши, яъни пора берувчининг манфаатларини кўзлаб ҳаракат қилиши ёки ҳаракатсизлиги учун бевосита ёки билвосита, шахсан ёки учинчи шахслар орқали пора, яъни пуллар, қимматбаҳо қофозлар, бошқа мол-мулк, мулкий тусдаги хизматларни беришни талаб қилиш, товламачилик қилиш, ваъда бериш ва пора бериш, пора бериш ва (ёки) олишда воситачилик қилиш, расмиятчиликларни соддалаштириш учун тўловларни олиш, шахс томонидан пора олиш ёки ғайриқонуний бошқа мақсадларда ўз хизмат мавқеидан ноқонуний фойдаланиши қатъян тақиқланади.

10. Қўйидагилар Марказ ва унинг вилоят бўлимларида коррупцияга қарши курашиш тизимининг асосий элементлари ҳисобланади:

а) коррупцияга қарши курашиш бўйича асосий ички ҳужжатлар мавжудлиги, яъни Марказ ва унинг вилоят бўлимларида коррупцияга қарши курашиш тизимининг асосини:

мазкур Сиёsat ҳамда Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигининг коррупцияга қарши курашиш сиёсати;

Ўзбекистон Республикаси адлия органлари ва муассасалари ходимларининг одоб-ахлоқ қоидалари;

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги тизимида манфаатлар тўқнашувини бошқариш тўғрисидаги низомда акс эттирилган тамойиллар ва талабларни ташкил этади;

б) “Юқоридан қўйига муносабат” – Юқори дараҷада раҳбарлик намунаси:

Марказнинг барча лаборатория мудирлари ва бўлим бошлиqlари ҳамда вилоят бўлимлари мудирлари ўзига бўйсунувчилар, фуқаролар ва юридик шахслар билан муносабатларда ҳалол, адолатли ва мустақил хулқ-атвор намунаси бўлишлари керак;

Марказ директори ва унинг ўринбосарлари коррупцияга қарши курашишнинг самарали тизимни яратиш ва амалга оширишда қуидагилар орқали етакчиликни намойиш этадилар:

Марказ фаолиятининг хавф-хатарга эга функциялари (йўналишлари)га коррупцияга қарши курашишнинг самарали чора-тадбирлар ва тартибларни жорий этиш, шу жумладан, коррупцияга қарши курашиш дастури/йўл харитасини ишлаб чиқиш ва унинг ижросини назорат қилиш орқали кўмаклашиш;

ўз мансаб мажбуриятларини бажариш доирасида, Марказ ва унинг вилоят бўлимлари ходимларида коррупциянинг барча шакллари ва кўринишларига муросасиз муносабатни шакллантирган ҳолда коррупцияга қарши курашиш бўйича қонунчилик нормалари ва қабул қилинган ички хужжатларга риоя қилиш ва ахлоқий хулқ-атвор юзасидан шахсан намуна сифатида намоён бўлиш;

в) коррупциявий хавф-хатарни аниқлаш ва баҳолаши:

Марказ функцияларининг хусусияти, ташкилий тузилмаси, жамият ва бошқа шахслар билан ўзаро фаолият олиб боришига ҳамда бошқа ички ва ташқи омилларга боғлиқ ҳолда ўз фаолиятига хос бўлган коррупциявий хавф-хатарларни аниқлайди ва баҳолайди;

коррупциявий хавф-хатарни аниқлаш ва баҳолаш доирасида Марказ фаолиятининг барча соҳалари коррупциявий хавф-хатарига кўпроқ учрайдиган функцияларни аниқлаш максадида таҳлил қилинади, уларда мавжуд бўлган коррупцияга қарши курашишни назорат қилишнинг барча шакллари ва тартиб-таомиллари аниқланган хавф-хатарларни камайтириш учун етарлилиги жиҳатидан таҳлил қилинади. Хавф-хатарларни аниқлаш ва баҳолаш жараёнида Адлия вазирлиги тизимида коррупцияга қарши курашиш бўлимининг фаол қўллаб-қувватлаши ва назорати остида Марказ раҳбарияти, коррупцияга қарши курашишни мувофиқлаштирувчи шахслар иштирок этади;

Коррупциявий хавф-хатарларни баҳолаш йилига камида бир марта амалга оширилади. Коррупциявий хавф-хатарларни баҳолаш натижалари Марказ директори томонидан кўриб чиқилади шунингдек, аниқланган хавф-хатарларни камайтирувчи коррупцияга қарши курашиш бўйича чора-

тадбирлар ва тартиб-таомиллар Марказнинг коррупцияга қарши курашиш дастурларида акс эттирилади;

2) коррупцияга қарши курашиши учун масъул шахслар ва бўлинмалар:

Марказда коррупцияга қарши курашиш бўйича самарали тизимни йўлга қўйиш мақсадида коррупцияга қарши курашишни шакллантириш ва назорат қилиш жараёни учун Кадрлар бўлими бошлиғи масъул этиб белгиланган;

Кадрлар бўлими бошлиғи Марказ ва унинг вилоят бўлимларида коррупцияга қарши курашиш бўйича вазифаларни амалга оширишда етарли даражада мустақилликка ва муҳим ресурсларга эга бўлиб, бевосита Марказ директорига бўйсунади;

Кадрлар бўлими бошлиғи Марказ ва унинг вилоят бўлимларида коррупцияга қарши курашишни мувофиқлаштирувчи ҳисобланади ва коррупцияни бартараф этиш чораларини кўради, шу билан бирга, ўзига юклатилган вазифалар доирасида Адлия вазирлиги тизимида коррупцияга қарши курашиш бўлими билан ҳамкорлик қиласди;

Коррупцияга қарши курашиш бўйича фаолиятни амалга оширишда Кадрлар бўлими Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги тизимида манфаатлар тўқнашувини бошқариш тўғрисидаги низом ва Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари нормаларига мувофиқ белгиланган тартибда ва хажмда ходимлар ва алоқадор шахсларнинг яқин қариндошлари тўғрисидаги маълумотларни ўз вақтида ва тизимли йиғиш, таҳлил қилиш ва янгилаб бориш учун жавобгар бўлади;

Бундан ташқари, Марказнинг одоб-ахлоқ комиссияси ходимлар ўртасида манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги Кадрлар бўлимидан келиб тушган маълумотларни кўриб чиқади ва (манфаатлар тўқнашуви тартибга солинмаган тақдирда) уни ҳал қилиш бўйича қарор қабул қиласди ёки аниқланган манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш бўйича кўрилган чораларнинг етарлилиги ёхуд етарли эмаслиги тўғрисида қарор қабул қиласди, шунингдек, одоб-ахлоқ қоидаларига риоя қилиниши масалаларини кўриб чиқади. Манфаатлар тўқнашувини бошқариш доирасида Кадрлар бўлими ва Одоб-ахлоқ комиссияси Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги тизимида манфаатлар тўқнашувини бошқариш тўғрисидаги низом асосида иш юритади;

3) аниқланган коррупциявий хавф-хатарни минималлаштирувчи коррупцияга қарши курашиши чоралар:

Марказ ўз фаолияти ва функцияларидағи коррупциявий хавф-хатарли йўналишларда умумий назорат мұхитини ва коррупцияга қарши курашиш назорат ҳамда тартиб-таомилларни ўз ичига олувчи коррупцияга қарши курашишнинг комплекс тизимини жорий этади.

Амалга ошириладиган тадбирлар, шунингдек, коррупцияга қарши курашиш бўйича назорат чоралари ва тартиб-таомиллар Марказнинг коррупцияга қарши курашиш бўйича дастури/режаси/йўл харитасида акс эттирилади ҳамда тегишли ички хужжатларда белгиланади;

e) ахборотлаштириши, коммуникация ва маслаҳат берии:

Коррупциявий хавф-хатарларни камайтириш ва Марказнинг коррупцияга қарши курашиш тамойиллари ва талаблари ҳақида жамиятнинг хабардорлигини ошириш мақсадида, мазкур Сиёsat ва Марказнинг коррупцияга қарши курашиш бўйича амалга оширилаётган чора-тадбирлари тўғрисидаги асосий маълумотлар Марказнинг расмий веб сайтига жойлаштирилади.

Бундан ташқари, Марказ коррупцияга қарши курашиш бўйича амалдаги қонун хужжатлари нормалари ва коррупцияга қарши курашиш бўйича жорий этилган тамойиллар ва талаблар ҳақида ходимлар ва бошқа манфаатдор шахсларни хабардор қилиш ва тушунтириш бўйича қўйидагилар орқали барча оқилона хатти-ҳаракатларни амалга оширади:

Марказ ва унинг вилоят бўлимлари ходимларини йилига камида бир марта коррупцияга қарши курашиш асослари бўйича доимий ва тизимли ўқитиш, шу жумладан, ишга янги қабул қилинаётган ходимларни Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигининг Коррупцияга қарши курашиш сиёсати ҳамда ушбу Сиёsat ва коррупцияга қарши курашиш бўйича бошқа ички хужжатлар билан мажбурий тартибда таништириш билан биргаликда уларни коррупцияга қарши курашиш бўйича мажбурий курсларда ўқитиш. Коррупциявий хавф-хатари юкори бўлган лавозимлар учун Марказда коррупцияга қарши курашиш бўйича қўшимча таълим дастурлари белгиланади. Ўтказилган ўқиш/тренинглар ҳакидаги маълумотлар Кадрлар бўлимида қонунчиликда белгиланганд тартибда сақланади;

Марказ ва унинг вилоят бўлимлари ходимлари ва фуқароларнинг коррупцияга муросасиз муносабатини шакллантириш бўйича ва коррупцияга қарши курашиш бўйича амалга оширилган чора-тадбирлар тўғрисида хабардорлигини оширишга қаратилган тематик аудио ва видеороликлар ҳамда бошқа ахборот маълумотларидан фойдаланган ҳолда коррупцияга қарши курашиш тадбирлари ўтказиш;

Марказ ва унинг вилоят бўлимлари ходимлари томонидан коррупцияга оид ҳукуқбузарликлар содир этилганлиги гумонлар ёки фактлар, коррупциявий хавф-хатарлар ва бошқалар (коррупция фактлари ҳақида хабар берилиши мумкин бўлган усуллари тўғрисидаги батафсил маълумот мазкур Сиёсатнинг 4-бобида назарда тутилган) ҳақида хабар берилиши мумкин бўлган алоқа каналлари билан таъминлаш;

мазкур Сиёсат қоидаларини қўллаш ёки Адлия вазирлиги тизимида коррупцияга қарши курашиш бўлими/коррупцияга қарши курашишни мувофиқлаштирувчи томонидан коррупцияга қарши курашиш чоратадбирлари ва тартиб-таомилларини амалга ошириш билан боғлиқ саволлар келиб чиққанда Марказ ва унинг вилоят бўлимлари ходимларига маслаҳатлар бериш;

Марказ ва унинг вилоят бўлимлари ходимларининг меҳнат шартномаларига коррупцияга қарши курашиш қоидаларни киритиш;

тасдиқланган режага мувофиқ коррупцияга қарши курашиш бўйича масъул шахс томонидан коррупцияга қарши курашиш хулқ-атвор юзасидан ташвиқотлар ўтказиш;

контрагентларни коррупцияга қарши курашиш бўйича қабул қилинган талаблар ва тамойиллар ҳақида, шу жумладан, улар билан тузиладиган шартномаларга коррупцияга қарши курашиш бўйича маҳсус шартларни киритиш тўғрисида хабардор қилиш ва ҳ.к.;

ж) мониторинг, назорат ва ҳисобот:

Марказнинг Кадрлар бўлими Марказ ва унинг вилоят бўлимларида коррупцияга қарши курашиш бўйича амалга оширилган чора-тадбирларнинг етарлилиги, мутаносиблиги ва самарадорлигини баҳолайди ҳамда доимий мониторингини олиб боради. Ўтказилган мониторинг натижалари бўйича коррупцияга қарши курашиш тизимини такомиллаштириш юзасидан тегишли чоралар кўради.

Марказда мониторинг ва назорат қилишнинг қуйидаги тартиб-таомиллари амалга оширилади:

Марказ фаолияти ва функцияларидаги ўзгаришлар, уларнинг ташкилий-функционал тузилмасидаги ўзгаришлар ҳамда бошқа ички ва ташки омилларнинг Марказда коррупцияга қарши курашиш тизимига таъсирини, мазкур тизимга ўзgartiriш киритиш заруриятини таҳлил қилиш, шу жумладан, уни амалдаги қонунчилик талабларига мувофиқлигини таъминлаш;

тасдиқланган режага мувофиқ самарасиз назорат ва тартиб-таомилларни аниқлаш учун уларни тўғирлаш ва коррупцияга қарши курашиш тизимининг ишончлилиги ва самарадорлигини тъминлаш мақсадида танлов асосида Марказ таркибий бўлимларида функциялар ва ички жараёнларни мониторинг қилиш;

ички ва (ёки) ташқи текширувларни ўтказиш жараёнида Марказ ва унинг вилоят бўлимлари ходимлари томонидан коррупцияга қарши курашиш бўйича талабларга риоя қилинишини назорат қилиш;

Марказнинг Кадрлар бўлими ва бошқа таркибий тузилмаларга юклатилган коррупцияга қарши чора-тадбирларнинг ўз вақтида ва тегишли тартибда амалга оширилиши устидан назорат олиб бориш ва х.к.

3) ҳуқуқбузарликларга нисбатан муносабат билдириши ва айбдор шахсларни жавобгарликка тортиши:

мазкур Сиёсатга амал қилиш ва коррупцияга қарши курашиш чора-тадбирларига риоя қилиш ҳар бир ходим учун ўз хизмат мажбуриятларини бажарилиши доирасида мажбурийдир. Ходимлар белгиланган талаб ва тартиб-таомилларнинг бузганлиги учун шахсан жавобгар ҳисобланадилар. Бундан ташқари, бевосита ҳар бир лаборатория мудири ва бўлим бошликлари ҳамда вилоят бўлимлари мудирлари ўз бўйсунувидаги ходимлар томонидан коррупцияга оид ҳуқуқбузарликларни содир этилганлиги учун шахсан жавобгар ҳисобланадилар;

коррупцияга қарши курашишга оид белгиланган талаблар ва тамойилларни бузган ходимлар Ўзбекистон Республикаси қонунчилигида белгиланган тартибда ва асосларда интизомий, маъмурий ёки жиноий жавобгарликка тортиладилар;

ходимлар уларни коррупция билан боғлиқ ҳуқуқбузарликни содир этишга ундовчи шахсларнинг ҳар қандай мурожаатлари тўғрисида, шунингдек, бошқа ходимлар томонидан содир этилган коррупцияга оид ҳуқуқбузарликлар ҳақида ўзига маълум бўлган ҳар қандай фактлар ҳақида Марказнинг Кадрлар бўлимига ва Адлия вазирлиги тизимида коррупцияга қарши курашиш бўлимига хабар беришлари шарт;

коррупцияга мутлақо тоқатсизлик тамойилини ҳисобга олган ҳолда, Марказ ва унинг вилоят бўлимлари ходимларининг коррупцияга оид ҳуқуқбузарлик содир этишлари билан боғлиқ ҳар қандай асосли шубҳа бўйича хизмат текширувлари Ўзбекистон Республикаси қонунчилиги талабларига мувофиқ ва ички ҳужжатларда белгиланган тартибда ўтказилади. Коррупцияга қарши курашиш тўғрисидаги қонун ҳужжатлари

нормаларини ва (ёки) Адлия вазирлигининг коррупцияга қарши курашиш сиёсати ҳамда мазкур сиёсат ва Марказнинг бошқа ички хужжатларида белгиланган коррупцияга қарши талаб ва тартиб-таомилларни бузган ходимлар, уларнинг лавозими, хизмат муддати ва бошқа омиллардан қатъи назар Ўзбекистон Республикаси қонунчилигига ҳамда Марказнинг ички хужжатларида назарда тутилган доирада ва асосларда жавобгарликка тортиладилар;

коррупцияга оид хукуқбузарлик аниқланган тақдирда Марказ уларнинг содир этилиш сабаблари ва шарт-шароитларини таҳлил қиласида ва доимий асосда коррупцияга қарши курашиш тизимини такомиллаштириб боради;

Марказ коррупцияга оид хукуқбузарликларни аниқлаш ва текшириш учун Адлия вазирлиги, бошқа хукуқни муҳофаза қилувчи органлар ва давлат органлари билан ҳамкорлик қиласида.

4-боб. Коррупцияга қарши курашишнинг асосий йўналишлари

§ 1. Марказда коррупцияга қарши курашишнинг асосий йўналишлари

11. Марказда коррупцияга қарши курашишнинг асосий йўналишлари (кейинги ўринларда – Асосий йўналишлар) Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигининг Коррупцияга қарши курашиш сиёсатининг (кейинги ўринларда – Сиёсат) 3-бандига мувофиқ ишлаб чиқилган.

Асосий йўналишлар Марказда амалга ошириладиган ва мазкур Сиёсатда санаб ўтилмаган қўшимча коррупцияга қарши кураш механизmlарини белгилайди.

Сиёсат ва Асосий йўналишлар бажарилиши, лавозимидан қатъи назар, Марказнинг барча ходимлари учун мажбурийдир.

Марказда хукуқни муҳофаза қилувчи органлар, жисмоний ва юридик шахсларга хизмат кўрсатишда қуйидаги коррупцияга қарши курашишга қаратилган чора-тадбирлар амалга оширилади:

Экспертиза хulosалари ва мутахассис фикрлари бериш соҳасида:

Экспертиза хulosалари ва мутахассис фикрлари бериш Ўзбекистон Республикаси қонун хужжатлари ва Марказнинг ички хужжатларига мувофиқ ҳалол, адолатли ва объектив асосда берилиши лозим;

Марказ ходимларига ўз хизмат вазифаларини бажаришда хукуқни муҳофaza қилувчи органлар ва фуқаролардан ҳар қандай моддий ёки номоддий активларни, шу жумладан кам қийматли буюмларни (ширинликлар, алкоголь, гуллар ва бошқалар) қабул қилиш тақиқланади;

Марказ ходимларига экспертиза хulosаларини ва мутахассис фикрларини берганлик учун томонлардан тўлов сифатида нақд пул

маблағларини, шунингдек, нақд пулсиз ўтказмаларни қабул қилиши тақиқланади;

Марказ ходимлари хизмат фаолияти давомида “Суд экспертизаси тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни, “Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигининг суд экспертиза муассасаларида суд экспертизасини ўтказиш тартиби тўғрисида”ги йўриқнома (рўйхат рақами 2202), Мазкур Сиёsat ва Марказнинг бошқа ички ҳужжатлари талабларига сўзсиз амал қилишлари шарт;

Суд эксперти:

суд экспертизасини ўтказиш билан боғлиқ бўлган, ишнинг натижасидан ўзининг манфаатдор эмаслигини шубҳа остига қўядиган масалалар юзасидан процесс иштирокчилари билан шахсий алоқага киришишга;

суд экспертизасини ўтказиш учун мустақил равишда материаллар тўплашга;

суд экспертизаси натижаларини суд экспертизасини тайинлаган органдан (шахсдан) ташқари бирон-бир шахсга хабар қилишга ҳақли эмас.

суд эксперти сифатида ўзини ўзи рад этиши учун қонунда назарда тутилган асослар мавжуд бўлган тақдирда, бу ҳақда суд экспертизасини тайинлаган органга (шахсга) ёки давлат суд-экспертиза муассасасининг ёхуд бошқа ташкилотнинг раҳбарига дарҳол маълум қилиши шарт.

Экспертиза тадқиқотларини ўтказиш билан боғлиқ иш материаллари ва ашёвий далиллар фақат Марказ девонхонаси орқали, Марказнинг вилоят бўлимларида иш юритувчилар томонидан қабул қилиб олинади, материалларни эксперtlар томонидан шахсан қабул қилиб олишга йўл қўйилмайди;

Экспертлар томонидан текшириш обьектларини воқеа жойига чиқиб кўздан кечириш жараёнида экспертиза тайинлаган орган вакили ёки фуқаро билан шахсий мулоқотга киришиши, миннатдорчилик белгилари (совғалар, бирга тушлик қилиш, турли зиёфатлар ва ҳ.з) қабул қилиши мумкин эмас;

Марказ лаборатория/бўлим мудирлари ёки бошқа ходимлари томонидан экспертиза тайинлаган орган вакилларига экспертиза ижроиси ҳақидаги маълумотларни ошкор қилиши мумкин эмас;

Марказга мурожаат қилаётган жисмоний ва юридик шахслар, шунингдек, экспертиза тайинлаган орган вакилларини қабул қилиш фуқаролар қабулхонасида (видео кузатув билан жихозланган хонада) амалга оширилиши шарт;

Марказнинг моддий ресурсларидан (жихозлар, реактивлар, кимёвий реагентлар) шахсий мақсадларда фойданиш таъкиқланади;

Марказ ходимларнинг коррупцияга қарши кураш қоидалари ва талабларига риоя этилишини назорат қилади. Хусусан, Марказнинг масъул ходимлари Марказ ва унинг вилоят бўлимларида тасодифий рейдлар ўтказиб боради;

Марказ келиб тушган коррупция билан боғлиқ барча мурожаатларни пухта ўрганиб, айбдор шахсларни жавобгарликка тортиш чораларини кўради.

§ 2. Манфаатлар тўқнашувини бошқариш

12. Марказ ва унинг вилоят бўлимлари ходимлари ўз хизмат мажбуриятларини бажариш ва (ёки) Марказ манфаатларини ифодалаш доирасида виждонлилик ва ҳалоллик тамойилларига амал қилиши, шахсий манфаатларини ҳисобга олган ҳолда ўзларининг хизмат мавқеидан ва (ёки) Марказнинг мол-мулкидан фойдаланмаслик ва манфаатлар тўқнашувига олиб келадиган вазиятлардан сақланишлари лозим.

13. Марказ ва унинг вилоят бўлимлари ходимлари ишга қабул қилинишида, бошқа лавозимга ўтказилишида манфаатлар тўқнашувига олиб келадиган ёки олиб келиши мумкин бўлган шахсий манфаатдорлиги ҳақидаги маълумотларни ҳар йили ва тегишли вазиятлар/ҳолатлар юзага келишига қараб ошкор қилишга мажбурдирлар. Марказ ва унинг вилоят бўлимлари ходимлари томонидан манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги маълумотларни ошкор қилиш ва уни ҳал қилиш жараёни Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги тизимида манфаатлар тўқнашувини бошқариш тўғрисидаги низом билан тартибга солинади.

§ 3. Совғалар ва иш жараёнида меҳмондўстлик белгилари

14. Марказ ва унинг вилоят бўлимлари ходимларига ўз хизмат мажбуриятларини бажариш билан боғлиқ ҳолда жисмоний ва юридик шахслардан бирон-бир совға ёки иш жараёнида меҳмондўстликнинг белгилари, қарз, кафолатлар, кафилликлар, мукофотлар шаклида рағбатлантириш воситаларини, нақд пул маблағлари ёки уларнинг эквиваленти, қимматли қоғозлар кўринишида моддий ёрдам қабул қилиш тақиқланади.

15. Марказ ходимлари томонидан расмий делегациялар таркибида, расмий тадбирларда, жумладан, хорижда олинган ҳар қандай совғалар суммасидан қатъи назар Марказнинг мулкига ўтказилади.

16. Марказ ва унинг вилоят бўлимлари ходимларига уларнинг шахси билан боғлиқ байрамлар (туғилган кун, боланинг туғилиши, Ватан

химоячилари куни, Халқаро хотин-қизлар куни)да берилган, хизмат мажбуриятларини бажариши билан боғлиқ бўлмаган совғалар ходимнинг шахси билан боғлиқ совғалар деб тан олинади.

17. Бундай совғаларни беришда куйидаги талабларга риоя қилиш лозим:

совғалар Марказнинг камидаги уч нафар ходимлари иштирокида берилиши;

совға бериш жараёни табрик нутқи билан бирга бўлиши, унда совға беришга сабаб бўлган воқеа ўзининг аниқ ифодасини топган бўлиши;

совғанинг умумий қиймати (барча солиқлар ва йигимларни ҳисобга олган ҳолда) 5 (беш) базавий ҳисоблаш миқдоридан ошмаслиги;

Марказнинг битта ходими бошқа ходимга совға учун сарфлайдиган харажат суммаси, ҳар бир ҳолатда 1 (битта) базавий ҳисоблаш миқдордан ошмаслиги керак.

18. Шубҳалар пайдо бўлмаслиги учун бошқа давлат органлари ва ташкилотлари ходимлари, шериклар ва контрагентлар, ушбу Сиёсатнинг 15 ва 16-бандларида кўрсатилмаган бошқа жисмоний ва юридик шахслардан ҳар қандай байрам (туғилган кун, фарзанд туғилиши, Ватан ҳимоячилари куни, Халқаро хатин-қизлар куни ва ҳ.к.ни инобатга олган ҳолда, бироқ бу билан чекланмасдан) билан боғлиқ ҳолда олинадиган, ушбу Сиёсатнинг 15-бандида санаб ўтилган совғалар ва бошқа моддий бойликларни олиш тақиқланади.

19. Марказ номидан халқаро конференцияларда, симпозиумларда ва бошқа ишбилармонлик (хизматга оид) йиғилишларда совғалар бериш Марказ директорининг буйруғи билан амалга оширилади.

20. Совғани қабул қилишнинг қонунийлиги тўғрисида шубҳа туғилган ҳар қандай ҳолларда Марказ ходими Адлия вазирлиги тизимида коррупцияга қарши кураш бўлимига маслаҳат сўраб мурожаат қилиши лозим.

§ 4. Ходимларни танлаш, лавозимдан лавозимга ўтказиш, моддий рағбатлантириш

21. Марказ ходимларини танлаш, уларни аттестациядан ўтказиш ва фаолиятини баҳолаш, шу жумладан мукофот пулларини тўлаш, устама ҳақлар ва бошқа турдаги мукофотларни белгилаш жараёни барча ходимлар учун шаффоф, teng ва холис бўлиб, ушбу Сиёсатнинг асосий тамойиллари ва талабларига мувофиқ келади.

22. Марказ ходимларини мукофотлашга асос бўлиб хизмат қиласиган, улар фаолиятининг асосий кўрсаткичларини баҳолаш тартиби ва мезонлари

ишлаб чиқилган бўлиши лозим. Ушбу кўрсаткичлар холис, ошкора ҳамда Марказ ходимлари томонидан кўриб чиқилиши мумкин.

§ 5. Текширишларни ўтказиш ҳамда Марказнинг вилоят бўлимлари фаолиятини ўрганиш

23. Турли хил текширишларни ўтказишида Марказ ходимлари:

- манфаатлар тўқнашувига йўл қўймаслиги;
- текширишлар ўтказиш бир ходим томонидан амалга оширилмаслиги;
- садир этилиши мумкин бўлган ҳукуқбузарликларни сохталаштириш учун текшириш обьекти вакилларининг саводсизлигидан фойдаланиб қонун ҳужжатлари нормаларини нотўғри талқин қиласлиги, текширилаётган обьект ходимларини аниқланган фактларни ҳукуқни муҳофаза қилувчи органларга тақдим этиш билан қўрқитмаслиги;
- текширилаётган обьектнинг ходимларига таҳдид қиласлиги;
- текшириш предметига кирмайдиган масалалар билан қизиқмасликлари ва ҳужжатларни сўрамасликлари.

Марказ ходимлари текшириш давомида аниқланган ҳар бир ҳукуқбузарлик ҳолатларига қонуний ва профессионал баҳо беришлари;

агар текшириш обьекти вакиллари Марказ ходимларига аниқланган қонунбузарликларни яшириш учун пора ва (ёки) бирон-бир моддий қимматлик ёки хизматларни таклиф қилса, текшириш гурӯҳи раҳбарини дарҳол хабардор қилишлари;

текшириш обьекти вакилларига Марказ ходимларининг ахлоқий хулқ-автор тамойилларига мувофиқ холис муносабатда бўлишлари шарт.

6-§. Контрагентлар ва учинчи шахслар билан ўзаро муносабатлар

24. Марказ ушбу Сиёсатнинг тамойиллари ва талабларига зид бўлган ҳар қандай тўловлар ва (ёки) шу каби коррупциявий хавф-хатарларни келтириб чиқарувчи хатти-ҳаракатларни амалга ошириш учун маҳсулот етказиб берувчиларни, пудратчиларни ва бошқа учинчи томонларни жалб қилмайди.

25. Марказ контрагентлар билан муносабатларда ўз фаолиятини амалга оширишида қонунийлик ва шаффоффик тамойилларига амал қиласди.

Марказ танлашнинг холис мезонларидан фойдаланишга асосланган, маҳсулот етказиб берувчилар, пудратчилар ва бошқа контрагентларни танлаб олишнинг ҳаққоний, очиқ ва шаффофф жараёнини ҳамда Ўзбекистон

Республикасининг амалдаги қонунчилиги ва сотиб олинадиган маҳсулотнинг баҳосини аниқлашни шаффоф тартибини таъминлайди.

26. Марказнинг контрагент билан ўзаро ҳамкорлигидан:

Эҳтимоли юқори бўлган контрагентнинг ишончлилигини, шу жумладан ўтмишда коррупциявий хуқуқбузарликларни содир этганлиги, давлат харидлари тўғрисидаги низомга мувофиқ ва Ўзбекистон Республикаси қонунчилиги нормалари доирасида Марказ ходимлари билан манфаатлар тўқнашуви мавжуд эмаслигини текширади;

Эҳтимоли юқори бўлган контрагентни (танлов, тендер ғолибини ва тўғридан-тўғри шартномалар бўйича харид контрагентини) ўзининг коррупцияга қарши тамойиллари ва талаблари ҳақида улар билан тузиладиган шартномалар матнига коррупцияга қарши маҳсус шартларни кўшган ҳолда хабардор қиласди.

§ 7. Хайрия ва ҳомийлик фаолияти

27. Марказ қонунда назарда тутилган ҳолларда хайрия ва ҳомийликни қабул қилиши мумкин. Бундай ёрдамни олган пайтда манфаатлар тўқнашувига йўл қўймаслик, маблағларни қонунда ва (ёки) шартномада белгиланган мақсадлар учун самарали сарфланишини таъминлаши зарур.

§ 8. “Рейд” тадбири

28. Марказ ва унинг вилоят бўлимлари томонидан бажарилаётган экспертиза тадқиқотлари, мутахассис фикрлари ва бошқа хизматларнинг сифати ва муддатини, ҳаққонийлигини, шунингдек меҳнат ва ижро интизомини ўрганиш мақсадида тезкор тадбирлар ўtkазилади.

Бунда ходимларнинг белгиланган ахлоқ қоидаларига, шу жумладан ходимнинг пора олишга мойиллиги ва бошқа хусусиятлари ўрганилиб борилади.

29. Марказ раҳбарияти ўтказилган “рейд” тадбирлари тўғрисидаги хисоботларни кўриб чиқади ва коррупция хавфи аниқланган тақдирда хизмат текшируви тайинлаш ҳақида кўрсатма беради.

§ 9. Марказ фаолиятини видеотасвирга олиш ва трансляция қилиш

30. Марказ ходимларининг фаолиятини назорат қилиш учун Марказ биноси ва хоналарида видео ва аудио ёзув камералари жойлаштирилади, уларнинг ёзувлари Марказнинг масъул ходимлари томонидан доимий равишда кузатиб борилади.

31. Марказнинг расмий веб-сайтларига коррупция хавфи юқори бўлган айрим жараёнларнинг онлайн трансляциялари жойлаштирилади (хусусан, танлов, тендер ўтказиш, комиссия йиғилишлари ва бошқалар).

§ 10. Марказ ва унинг вилоят бўлимлари ходимларига маслаҳат бериш

32. Марказ ва унинг вилоят бўлимлари ходимларида коррупцияга қарши амалдаги қонун ҳужжатлари талаблари, ушбу Сиёsat қоидалари ёки коррупцияга қарши бошқа чора-тадбирлар ва тартиб-таомиллар билан боғлиқ бўлган ҳар қандай саволлар бўлса, улар Марказнинг Кадрлар бўлими ва (ёки) Адлия вазирлиги тизимида коррупцияга қарши курашиш бўлимига ҳамда “1008” ишонч телефонига мурожаат қилишлари мумкин.

5-боб. Коррупциявий ҳукуқбузарликлар тўғрисида хабар бериш

33. Марказ ва унинг вилоят бўлимлари ходимлари ва бошқа шахслар, Марказ ва унинг вилоят бўлимлари ходимлари хатти-ҳаракатларининг қонунийлиги ва (ёки) одоб-ахлоққа мувофиқлиги тўғрисида шубҳа туғилса, коррупция ва бошқа ҳукуқбузарлик ҳолатлари содир этилишига гумон ёки содир этилганлиги фактлари бўлса, улар бу ҳақда Марказга хабар беришлари мумкин.

34. Марказ ўз ваколати ва мавжуд имкониятлари доирасида ҳукуқбузарлик тўғрисида ишончли маълумот берган шахснинг махфийлигини таъминлайди (қонунчиликда назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно).

35. Марказ ўз ходимларининг манфаатларини ҳимоя қиласи ва қасос олишга қаратилган ҳаракатларга, шу жумладан ишдан бўшатиш, лавозимни пасайтириш, камситиш, босим ўтказиш, ходимларнинг шубҳали ҳаракатлари ёки улар томонидан ушбу Сиёsatнинг коррупцияга қарши талабларини бузиш эҳтимоли ҳақида хабар берган шахсларни таъқиб қилинишига йўл қўймаслигини кафолатлайди.

36. Коррупцияга оид ҳукуқбузарликлар тўғрисидаги хабарларни куйидаги алоқа каналлари орқали бериш мумкин:

Марказнинг 71 209 11 55 (ички 120) телефон рақами ва “1008” телефон рақамлари;

@antikorbot ва бошқа Телеграм каналлари;

Марказнинг электрон почта манзиллари;

тўғридан-тўғри ҳукуқни муҳофаза қилиш органларига.

37. Марказнинг алоқа каналларига келиб тушган барча хабарлар Ўзбекистон Республикаси қонун хужжатлари ва Марказнинг ички хужжатларига мувофиқ Марказнинг тегишли таркибий бўлимни томонидан холис тарзда ва ўз вақтида кўриб чиқилади.

38. Коррупцияга алоқадор аноним равишда (фақат Марказнинг алоқа каналлари орқали) юборилган хабарлар ҳам кўриб чиқиш учун қабул қилинади. Ўз номини ошкор қилинмаслигини истаган ариза берувчи бундай ҳолатда қуидагиларни тан олади:

Марказ хабарга жавоб бериш учун мурожаат этувчи шахс билан боғлана олмайди;

Марказ зарур қўшимча маълумотларни олишнинг имконияти йўқлиги сабабли хабарни тўлиқ ва ҳар томонлама текширишни амалга ошира олмайди.

39. Марказ тизимида коррупция фактлари тўғрисида вижданан хабар берган ходимлар, агар бу маълумотлар тасдиқланган бўлса, ички хужжатларга мувофиқ рағбатлантирилиши мумкин.

40. Барча алоқа каналларининг ишлаши ва олинган хабарларни қайта ишлаш/кўриб чиқиш тартиби тўғрисидаги батафсил маълумот Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигининг коррупцияга оид ҳаракатлар тўғрисида ахборот бериш учун алоқа каналлари орқали келиб тушган хабарларни қабул қилиш ва қайта ишлаш регламентида ва Марказнинг бошқа шунга ўхшаш ички хужжатларида акс этган.

6-боб. Қайта кўриб чиқиш ва ўзгартиришлар киритиш тартиби

41. Ушбу Сиёsat қуидаги ҳолларда қайта кўриб чиқилиши ва тузатилиши керак:

коррупцияга қарши курашишда амалдаги сиёsat ва тартиб-таомилларни қайта кўриб чиқиш заруратини келтириб чиқарадиган ҳолда коррупцияга қарши курашиш соҳасида Ўзбекистон Республикасининг қонунчилиги ўзгарганда;

коррупцияга қарши курашишда самарасиз назорат ва тартиб-таомиллар аниқланганда ва адлия органлари ва муассасалари фаолиятида коррупцияни олдини олиш ва унга қарши курашишга қаратилган чора-тадбирларни такомиллаштиришга зарурат туғилганда;

Марказнинг ташкилий тузилмаси ва (ёки) таркибий бўлимлари томонидан ўз вазифаларини бажариши хусусиятлари ва бошқалар ўзгарганда.